

ДЕФІЦИТ ТА ФІНАНСУВАННЯ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Чинним бюджетним законодавством України передбачена можливість затвердження бюджетів з дефіцитом за умови визначення джерел його фінансування. Тобто не зважаючи на те, що бюджет ухвалюється як дефіцитний, іншими словами, з перевищенням видатків бюджету (з урахуванням сальдо операцій кредитування) над його доходами, внаслідок встановлення джерел фінансування у кінцевому рахунку кожний з ухвалених бюджетів є збалансованим. Продемонструємо це у табл. 1 [1].

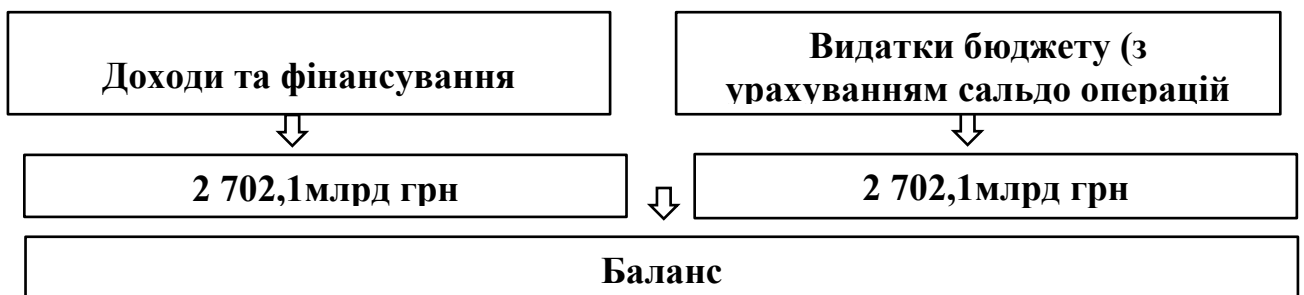
Таблиця 1

Показники Державного бюджету України за 2022 р. (факт)

Показники	Значення показників, млрд грн
Доходи	1 787,4
Видатки	2 705,4
Кредитування (перевищення повернутих до бюджету кредитів над наданими з бюджету кредитів)	-3,3
Дефіцит	-914,7
Фінансування	914,7

Як видно з табл. 1, державний бюджет 2022 р. виконаний з дефіцитом у сумі 914,7 млрд грн. На цю ж суму затверджене фінансування бюджету, яке, будучи доданим до доходів бюджету, дозволило профінансувати видатки (з урахуванням сальдо операцій кредитування) (рис. 1).

Рис. 1. Балансування показників державного бюджету України на прикладі 2022 р.

Чинним законодавством дозволене ухвалення з дефіцитом будь-яких бюджетів – як державного, так і місцевих. Однак перелік джерел фінансування

дефіциту певною мірою відрізняється для різних бюджетів. Для державного бюджету найвагомим джерелом фінансування є фінансування за борговими операціями (табл. 2) [1].

Таблиця 2
Фінансування Державного бюджету України у 2022 р. (факт)

Показники	Значення показників, млрд грн	% до підсумку
Фінансування за борговими операціями	860,5	94,1
у т.ч. запозичення	1 309,1	–
погашення зобов'язань	-448,6	–
Надходження від приватизації державного майна	1,7	0,2
Фінансування за активними операціями	52,5	5,7
Фінансування усього	914,7	100,0

Дані табл. 2 свідчать про те, що фінансування державного бюджету України у 2022 р. на 94,1 % забезпечене завдяки здійсненню боргових операцій, 5,7 % – за рахунок активних операцій (у т.ч. коштом фінансування з єдиного казначейського рахунку), 0,2 % – за рахунок надходжень від приватизації державного майна.

Більшість місцевих бюджетів можуть ухвалюватися незбалансованими у розрізі за їх складовими (профіцит за загальним фондом та дефіцит за спеціальним фондом), незбалансованими за наявності вільного залишку бюджетних коштів тощо. Дозволені активні операції місцевих бюджетів з цінними паперами, депозитами, що є потенційними джерелами фінансування таких бюджетів, не знайшли широкого розповсюдження в Україні. Право ж здійснювати запозичення має обмежений перелік місцевих бюджетів: АР Крим, областей, міських територіальних громад. Переважаючим же у бюджетній системі України бюджетам сільських та селищних територіальних громад таких повноважень не надано [2]. Тож, загалом більшість місцевих бюджетів ухвалюються збалансованими.

Фінансування за борговими операціями (за умови перевищення сум здійснених запозичень над сумами погашення зобов'язань тягне за собою нарощування боргу (державного чи місцевого залежно від виду запозичень), вимагає витрат на обслуговування боргу. За 2022 р. сума державного боргу зросла на 1 352,4 млрд грн і сягнула 3 715,1 млрд грн [3]; видатки на обслуговування боргу склали 157,8 млрд грн, або 8,8 % від загальної суми доходів бюджету [1].

Список використаних джерел

1. *Open budget: вебсайт.* URL: <https://openbudget.gov.ua> (дата звернення 10.05.2023).
2. *Бюджетний кодекс України: Закон України від 8 лип. 2010 р. № 2456-VI.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення 10.05.2023).
3. *Дані офіційного сайту Міністерства фінансів України.* URL: <https://www.mof.gov.ua/uk/borgova-politika> (дата звернення 10.05.2023).